

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Філософія»
ступінь вищої освіти: молодший бакалавр
галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність: 053 Психологія
освітньо-професійна програма: «Психологія»

кафедра філософії та політології

Форма навчання	Курс	Се-местр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екз. (сем.)
Денна	1	1	30	30	4	4	82	150		1

Тернопіль – ТНЕУ
2020

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки молодшого бакалавра галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, затвердженої Вченою радою ТНЕУ (протокол № 10 від 24 червня 2020 року).

Робочу програму склали завідувач кафедри філософії та політології ТНЕУ, доктор філос. наук, професор Чолач Т. В., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та політології ТНЕУ, Гнасевич Н. В.

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 053 Психологія, протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності
д.психол.н., професор

Анатолій ФУРМАН

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ»**

1. Опис дисципліни «ФІЛОСОФІЯ»

Дисципліна «ФІЛОСОФІЯ»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Статус дисципліни Нормативна Мова навчання Українська мова
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність – 053 «Психологія»	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 1</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – молодший бакалавр	Лекції: <i>Денна – 30</i> Практичні заняття: <i>Денна – 30</i>
Загальна кількість годин – 120		Самостійна робота: <i>Денна – 82</i> <i>Тренінги – 4</i> Індивідуальна робота : <i>Денна – 4</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – іспит

2. Мета і завдання дисципліни «ФІЛОСОФІЯ»

2.1. Мета вивчення дисципліни:

Метою дисципліни «ФІЛОСОФІЯ» є надання знань з філософії як теоретичної форми світоглядного знання, підґрунтя духовної культури індивіда, людства загалом, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття; дослідження філософських проблем із урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності студента.

2.2. Завдання вивчення дисципліни: забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, ознайомити із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм філософського мислення, створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів; сприяти гуманізації освіти через засвоєння студентами досягнень сучасної філософії; дати поштовх до самостійного аналізу ними складних явищ суспільного життя, навчити пов'язувати загально-філософські проблеми із розв'язанням завдань правової теорії і практики.

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Філософія»:

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2.4. Результати навчання.

Результати навчання даної дисципліни деталізують такі програмні результати:

- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

3. Програма навчальної дисципліни «ФІЛОСОФІЯ»

Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ФІЛОСОФІЇ. ТЕОРЕТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

Тема 1. ФІЛОСОФІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Філософія, її сутність та призначення. Місце філософії в духовній культурі і в самопізнанні людини. Філософія і світогляд. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Структура світогляду. Історичні типи світогляду: мітологічний, релігійний і філософський. Філософія як теоретична основа світогляду.

Специфіка філософського освоєння дійсності. Основне коло філософських питань. Основні теми філософських роздумів: світ людина, сутність і сенс людського існування. Мислення і буття. Особливості філософського знання, його структура. Проблем предмету філософії та її основного питання. Проблема взаємовідношення буття і духу. Філософія і наука. Місце та роль філософії в житті людини і сучасного суспільства. Загальнолюдські цінності у філософії. Гуманістичний зміст філософії. Загальноцивілізаційне і національне у філософії. Основні функції філософії: світоглядна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, критична, прогностична.

Література:

[3, 4, 6, 9, 12, 21, 22, 24, 27, 30]

Тема 2. СУТНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ

Становлення філософського знання. Мітологічна та релігійна традиції як передумова філософії. Східний і західний типи культурного розвитку та їх вплив на парадигми філософування.

Давньосхідна філософія. Давньоіндійська філософія: а) Ведична та епічна література про людину, її походження та існування, Упанішади; б) релігійно-філософське вчення (індуїзм, джайнізм, буддизм); в) перші філософські школи Стародавньої Індії – йога, санх'я, міміанса, веданта, вайшешика, ньая, чарвака-локаята.

Давньокитайська філософія: а) філософія даосизму про проблему співвідношення особистісного, суспільного і космічного; основні філософські поняття вчення Лао-цзи; б) моїзм і легізм; в) соціоцентризм конфуціанства та особливості його етико-політичного вчення.

Антична філософія. Космоцентрична спрямованість античності. Досократівський період давньогрецької філософії і розробка перших натурфілософських проблем: мілетська школа, діалектичний Логос Геракліта, піфагореїзм. Проблема буття у елейців, атомістична школа Левкіппа-Демокріта. Класичний період античної філософії: софісти, Сократ, Платон, Арістотель. Елліністичний період античності.

Особливості середньовічного суспільства. Розвиток християнства в західній Європі. Теоцентризм середньовічної філософії. Ідейний зміст світогляду Ренесансу, його зв'язок з процесами формування буржуазних відносин в західній Європі.

Особливості епохи Нового часу: розвиток буржуазних відносин, промисловий переворот, наукова революція XVII ст. Механізм новочасного світогляду і філософії. Проблема методів наукового пізнання: емпіризм і раціоналізм.

Загальна характеристика німецької класичної філософії: її основні проблеми, досягнення, особливості. Розробка діалектичної теорії представниками німецької класики. Основні принципи діалектики.

Література:

[3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 21, 22, 24, 27, 30]

Тема 3: ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ

Особливості середньовічного суспільства. Розвиток християнства в західній Європі. Теоцентризм середньовічної філософії. Ідейний зміст світогляду Ренесансу, його зв'язок з процесами формування буржуазних відносин в західній Європі.

Особливості епохи Нового часу: розвиток буржуазних відносин, промисловий переворот, наукова революція XVII ст. Механізм новочасного світогляду і філософії. Проблема методів наукового пізнання: емпіризм і раціоналізм.

Загальна характеристика німецької класичної філософії: її основні проблеми, досягнення, особливості. Розробка діалектичної теорії представниками німецької класики. Основні принципи діалектики.

Українська національна філософія: витоки, етапи розвитку, специфіка. Джерела української філософської культури. Особливості української філософської парадигми. Становлення і розвиток світогляду давніх слов'ян, «Велесова книга». Філософія в системі культури Київської Русі /Володимир Мономах, Іларіон Київський, Кирило Туровський, Данило Заточник, Кирило Філософ, Климент Смолятич/. Вплив антично-візантійської і західноєвропейської культури на становлення киеворуської філософсько-теологічної культури.

Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу XV-XVII ст. Український неоплатонізм (Ю. Дрогобич, І. Вишенський, С. Зизаній, Г. Смотрицький). Братські школи Києво-Могилянська академія (Ф. Прокопович, Г. Кониський, І. Гізель, Г. Щербацький). Раціоналістичний напрям філософських пошуків у Києво-Могилянській академії, її морально-гуманістична спрямованість. Становлення Просвітництва в Україні.

Г. С. Сковорода як родоначальник української класичної філософії. Антитетичний метод Сковороди, основні ідеї його «філософії серця». Український романтизм (М. Гоголь, М. Костомаров, П. Куліш та ін.) Проблема людини і нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства. Філософські ідеї в Україні в кінці XIX – на початку XX ст. «Філософія серця» П. Юркевича, його ставлення до антропологічного матеріалізму Л. Фойєрбаха і М. Чернишевського.

Філософські ідеї в Україні в кінці XIX–на початку XX ст. Російськомовна школа «київського гуманізму» (Л. Шестов, М. Бердяєв, В. Зеньківський). Філософія І. Франка, вплив марксизму та позитивізму на її формування. Філософські ідеї Л. Українки, П. Грабовського, М. Коцюбинського, О. Потебні, В. Антоновича. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова. Філософія національної самобутності (Д. Донцов, В. Липинський). Філософія періоду відродження українського духовного життя (В. Винниченко, М. Грушевський). Філософія української діаспори (Д. Чижевський, І. Лисяк-Рудницький, І. Мірчук, О. Кульчицький). Культурне відродження 20-30 років (М. Скрипник, М. Хвильовий). Українське філософське відродження 60-х років (П. Копнін). Основні напрямки розвитку української філософії 20 ст.

Література:

[3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 26, 27, 29, 30]

Тема 4: СТРАТЕГІЇ І НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Сучасна неklasична філософія. Головні проблеми і тенденції філософії XX ст. Перегляд основних принципів класичної філософії перед викликом соціально-політичних, культурних, духовних зрушень і протиріч сучасної епохи. Перегляд сучасною філософією основних принципів класичної філософської традиції. Сцієнтизм і антисцієнтизм.

«Філософія життя» як відхід від ідеалів раціоналізму. Вчення А.Шопенгауера: людина як суб'єкт воління, світ як воля та уявлення. Філософія «волі до влади» Ф. Ніцше.

Психоаналіз і неофрейдизм. З. Фройд про феномен несвідомого, структуру психіки, онтологію людини, історію і культуру. Аналітична психологія Г. Юнга, колективне несвідоме, архетип і символ. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма.

С. К'єркегор про свободу людини, про сенс індивідуального людського існування в світі. Філософія екзистенціалізму ХХ ст. (М. Хайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, К. Ясперс). Філософська антропологія М. Шелера.

Позитивізм у ХІХ ст. (О. Конт, Г. Спенсер). Ірраціоналізм і філософія життя. Проблема нерационального (воля, почуття, інтуїція). Несвідоме. Вчення А. Шопенгауера: людина як суб'єкт воління, світ як воля і уявлення. С. К'єркегор про свободу людини, про сенс індивідуального людського існування в світі. Філософія Ф. Ніцше («народження трагедії із духу музики», програма «переоцінки цінностей», критика моралі, нігілізм, «воля до влади», ідеал «надлюдини», ідея «вічного повернення»).

Прагматизм у контексті американської духовної традиції (Ч. Пірс, У. Джемс, Д. Дьюї). *Психоаналіз і неофрейдизм*. З. Фройд про феномен несвідомого, структуру психіки, онтологію людини, історію і культуру.

Аналітична психологія Г. Юнга, колективне несвідоме, архетип і символ. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма.

Екзистенційна філософія ХХ ст. (М. Хайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, К. Ясперс). Філософська антропологія М. Шелера.

Релігійна філософія ХХ ст. (персоналізм, християнський еволюціонізм П. Тейяра де Шардена, неотомізм).

Феноменологія Е. Гуссерля: програма філософії як «строкої науки», поняття інтенціальності свідомості, метод феноменологічної редукції, поняття «життєвого світу».

Філософська герменевтика (М. Хайдеггера, К. Гадамер).

Сучасна філософія науки: аналітична філософія (Б. Рассел, Л. Вітгенштейн), неопозитивізм (Р. Карнап), постпозитивізм (К. Поппер), Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрабенд).

Неомарксизм і «критична теорія» Франкфуртської школи (Г. Лукач, М. Хоркхаймер, Т. Адорно, Г. Маркузе, Е. Фромм).

Філософські ідеї постмодернізму (М. Фуко, Ж. Дерріда, Р. Барт).

Література:

[3, 4, 5, 9, 12, 16, 21, 22, 24, 25, 29, 30]

Тема 5:ОНТОЛОГІЯ – ПРОБЛЕМА БУТТЯ

Філософське розуміння буття. Поняття метафізики та онтології. Основні поняття онтології: матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Форми та рівні буття. Буття людини, природи, суспільства. Проблема субстанції, як першооснови всіх форм буття. Буття і реальність. Реальність об'єктивна і суб'єктивна.

Філософське поняття матерії. Історичний розвиток філософських тлумачень матерії. Єдність матерії і руху. Системний характер та ієрархічна будова матеріального світу. Простір і час, як форми існування світу. Біологічний, соціальний, психологічний простір і час.

Буття природи. Природа, як сукупність об'єктивних умов існування людини. Природа жива і нежива. Життя і розум в контексті глобальної еволюції Всесвіту. Антропний принцип в пізнанні природних умов виникнення життя і людини.

Історичні форми відношення людини до природи. Концепції ноосфери. Діалектика, як метод та як теорія. Основні форми діалектики: антична, середньовічна, гегелівська, марксистська, екзистенційна. Альтернативи діалектики.

Основні принципи діалектики як загальної теорії розвитку. Поняття закону. Діалектика єдності і боротьби протилежностей, кількісних і якісних змін, заперечення заперечення. Класифікація суперечностей. Соціальні суперечності, їх сутність і структура. Поняття антогонізму, соціального конфлікту.

Філософські категорії як роди буття і ступені пізнання. Основні онтологічні категорії: єдине і багатоманітне частина і ціле, зміст і форма, одиничне і загальне, причина і наслідок, можливість і дійсність.

Література:

[3, 4, 9, 12, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Тема 6: СВІДОМІСТЬ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА

Проблема онтологічного статусу свідомості та її суттєві ознаки. Ідеальний статус буття свідомості. Природно-біологічні передумови та соціально-практична суть свідомості. Основні філософські концепції походження свідомості. Свідомість і мова. Самосвідомість. Душа і дух. Структура та функції свідомості. Індивідуальна та суспільна свідомість. Структура суспільної свідомості: сфери, рівні та форми.

Література:

[3, 4, 6, 9, 12, 18, 20, 21, 24, 25, 27, 29, 30]

Тема 7: ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ. ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ.

Гносеологія як сфера філософського знання, її предмет та основні категорії. Проблема співвідношення суб'єкта та об'єкта пізнання. Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості. Раціональний рівень пізнання та його форми. Єдність чуттєвого та раціонального рівнів пізнання. Види і рівні знання.

Проблема істини в пізнанні. Істина об'єктивна і суб'єктивна, абсолютна і відносна. Істина монологічна (наукова) і поліфонічна (філософська). Основні концепції істини. Критерії істини.

Наука та її місце в сучасному світі. Характерні риси наукового пізнання. Поняття наукового методу. Емпіричний і теоретичний рівень наукового дослідження. Методи дослідження. Аналіз і синтез. Аналогія й абстрагування. Узагальнення й дедукція. Моделювання: сутність та класифікація. Спостереження. Експеримент. Системно-структурний метод. Аксиоматичний метод. Форми наукового пізнання: гіпотеза, концепція, теорія. Структура наукової теорії. Динаміка наукового пізнання (класична, некласична, постнекласична наука).

Література:

[3, 6, 9, 12, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30]

Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

Тема 8: ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ – ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ

Людина як предмет філософського осмислення. Основні концепції історичного походження, природи та сутності людини. Філософські проблеми антропосоціогенезу. Єдність природного, соціального і духовного в людині. Поняття індивіда, індивідуальності і особистості.

Духовність, свобода, творчість і відповідальність, як ознаки людського буття. Філософська проблема взаємовідношення душі і тіла людини. Проблема екології сучасної людини. Перспективи виживання і розвитку людини як біологічного виду.

Проблема особистості в філософії. Співвідношення понять «Людина індивід – особа, особистість – індивідуальність». Особистість як соціокультурна форма індивідуального буття. Історичні типи особистості. Поняття рядової, історичної та видатної особи. Становлення і виховання особистості. Свобода і творчість як спосіб самореалізації особи. Роль і місце особистісного начала в побудові громадянського суспільства. Проблема життя і смерті, сенсу людського життя в духовному досвіді людства. Проблема людської свободи. Свобода і необхідність. Сутність фаталізму та волюнтаризму. Проблема сенсу життя і самореалізації людини. Життя і смерть в духовному досвіді людства.

Література:

[3, 4, 6, 9, 12, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 29, 30]

Тема 9. СУСПІЛЬСТВО ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ. АКСІОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ.

Соціальна філософія, її основні проблеми та категорії. Поняття суспільства. Особливості філософського вивчення суспільства. Суспільство та індивід. “Людський вимір” суспільства. Поняття інтересуб’єктивності в соціальній філософії. Проблема історичного походження суспільства. Структура і функції суспільства. Поняття соціальної структури суспільства. Соціальні відносини та їх типологія.

Суспільство і особистість. Типологія історичного взаємозв’язку людини і суспільства, або типи соціальності /відносини особистості залежності, відносини речової залежності, відносини вільних асоціацій індивідів/.

Аксіологія як філософське вчення про цінності. Цінності як ядро духовного світу людини. Структура цінностей. Ціннісне ставлення людини до світу як фундаменту культури. Ціннісна природа культуротворення. Культура як об’єкт філософського аналізу. Основні ознаки культури. Сутність та визначення культури. Творчий характер людської культури. Діалоговий характер культури. Типологія культур. Гуманізм і антигуманізм в культурі. Культура і цивілізація. Культура, антикультура і контркультура. Динаміка культури в історії людства. Історичні типи культури. Східна і західна моделі культур. Класична і неklasична культура. Постмодернізм як явище культури.

Література:

[1, 3, 6, 9, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Тема 10: ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ІСТОРИЧНОГО ПРОЦЕСУ.

Історія і феномен минулого. Історична свідомість як духовне явище. Історична самосвідомість. Філософія історії: поняття та предмет. Формування предмету філософії історії. Субстантивна та аналітична філософія історії. Актуальність філософії історії, її сучасні завдання.

Філософське осмислення історії та її сенсу. Головні концепції філософії історії. Закони та рушійні сили історії. Історична необхідність. Проблема спрямованості історії. Єдність і множинність історичного процесу. Лінійні та циклічні концепції історії. Проблема історичного прогресу. Суперечливий характер соціально-історичного прогресу та проблема його критеріїв.

Єдність та багатоманітність історії як філософсько-історична проблема. Еволюція філософських уявлень про єдність людства та історичного процесу. Історія як розгортання Абсолютного Духу (філософська концепція Г.В.Ф. Гегеля). Обґрунтування К.Марксом ідеї всесвітньої історії. Формаційна модель історичного процесу.

Література:

[3, 4, 6, 9, 12, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Тема 11: СУСПІЛЬНИЙ ПРОГРЕС ТА ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛІСТИКИ

Що таке глобалізація? Логіка, виміри, наслідки глобалізації. Капіталістична світова система: І.Уоллерстайн. Парадокси культурної глобалізації. Глокалізація: Р. Робертсон. Контури світового суспільства: конкуруючі перспективи (Ф.Фукуяма, С.Гантінгтон, З.Бауман). Відповіді на виклики глобалізації. Постіндустріальна рецепція концепції інформаційних суспільств.

Науково-технічний прогрес в історії техногенної цивілізації. Науково-технічна революція ХХ століття, її соціальні наслідки. Глобальні проблеми ХХ століття та головні суспільно-політичні процеси. Класифікація глобальних проблем. Поворот до людини в сучасній глобалістиці. Шляхи вирішення глобальних проблем. Єдність і багатоманітність у процесі глобалізації світу. Сутність процесу глобалізації та його протиріччя. Образи майбутнього в сучасній глобалістиці. Глобальна свідомість і розмаїття часткових

інтересів. Майбутнє людства як предмет дослідження і прогнозування. Інформаційні технології і майбутнє людства. Футурологічні концепції про стратегію цивілізаційного поступу людства.

Література:

[3, 6, 9, 12, 16, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30]

Тема 12. ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ

Філософія політики як особлива галузь знань. Об'єкт філософії політики та її місце у системі політологічного знання. Філософія політики - складова частина політології як інтегральної комплексної галузі знань. Політика як об'єкт і як предмет дослідження. Взаємозв'язок об'єкта та суб'єкта дослідження. Відмінність політологічних дисциплін за предметом дослідження. Специфічність предметних полів теорій політики. Загальна (базисна, фундаментальна) теорія політики, а також – макросоціологічна (загальносоціологічна) теорія політики та загальноісторична теорія політики.

Література:

[2, 3, 6, 9, 12, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30]

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «ФІЛОСОФІЯ»

	<i>Кількість годин</i>				Контр. Заходи
	Лекції	Практ заняття	Самост робота	Індивід Робот	
Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ФІЛОСОФІЇ. ТЕОРЕТИЧНА ФІЛОСОФІЯ					
Тема 1. Філософія як соціокультурний феномен	2	2	4		
Тема 2. Сутність філософії та особливості західного та східного типу філософування.	4	4	4		
Тема 3. Основні етапи розвитку філософської думки.	4	4	4	1	
Тема 4. Стратегії і напрямки сучасної філософії.	4	4	5		
Тема 5. Онтологія як філософське вчення про буття	2	2	4		
Тема 6. Свідомість як філософська проблема.	2	2	4	1	МКР – 2 год.
Тема 7. Теорія пізнання. Філософія і методологія науки.	2	2	4		
Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ					
Тема 8. Філософська антропологія – проблема людини у філософії.	2	2	5		
Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу. Аксиологія. Філософія культури.	2	2	4	1	
Тема 10. Філософське осмислення історичного процесу.	2	2	4		
Тема 11. Суспільний прогрес та філософські проблеми глобалістики	2	2	5	1	
Тема 12. Філософія політики	2	2	5		РКР – 2 год.
Разом	30	30	52	4	

5. Тематика практичних завдань

Практичне заняття №1

Тема: ФІЛОСОФІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Мета: Пояснити історичні особливості виникнення філософії, осмислити та проаналізувати специфіку філософського осмислення світу та людини на відміну від конкретно наукового їх розуміння; трактувати специфіку філософських понять у їх порівнянні з буденними та науковими знаннями; інтерпретувати основні функції філософії; світоглядну, гносеологічну, методологічну; аналізувати зв'язок розвитку філософії на тлі світової культури, науки, економіки.

Питання для обговорення:

1. Світогляд, його суть, структура і значення в житті людини.
2. Історичні типи світогляду: мітологія, релігія, філософія.
3. Сутність філософії, її предмет та функції.
4. Характерні риси філософського мислення. Співвідношення філософії, науки, мистецтва та релігії.

Література:

[3, 4, 6, 9, 12, 21, 22, 24, 27, 30]

Практичне заняття №2

Тема: СУТНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ

Мета: Пояснити історичні особливості виникнення філософії, характерні риси філософського мислення, структуру світогляду та основних функцій філософії. Розкрити характерні риси західного та східного типу цивілізації, висвітлити основні проблеми, які ставила та вирішувала давньосхідна філософська думка.

Питання для обговорення:

1. Зародження філософської думки. Східний та західний типи культури і філософування.
2. Своєрідність філософії Стародавньої Індії.
3. Філософські концепції Стародавнього Китаю.
4. Умови виникнення, особливості та етапи розвитку Античної філософії.
5. Класичний період розвитку античної філософії.
6. Ідеї та школи елліністичного періоду Античної філософії.

Література:

[3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 21, 22, 24, 27, 30]

Практичне заняття №3

Тема: ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ

Мета: Проаналізувати основні етапи розвитку філософської думки. Дати загальну характеристику Середньовічної філософії та гуманістичному характеру філософії епохи Відродження. З'ясувати поняття європейської класичної філософії та особливості філософії Нового часу та філософії епохи Просвітництва. Розкрити суть феномену німецької класичної філософії та соціально-практичної орієнтації філософії марксизму. Проаналізувати філософські ідеї в культурі Київської Русі та розвиток філософської думки на Україні в XV–XX століттях.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика Середньовічної філософії.
2. Гуманістичний характер філософії епохи Відродження.
3. Поняття європейської класичної філософії. Особливості філософії Нового часу.
4. Філософія епохи Просвітництва.
5. Феномен німецької класичної філософії.
6. Соціально-практична орієнтація філософії марксизму.
7. Філософські ідеї в культурі Київської Русі. Морально-етична спрямованість філософії давніх русичів.

8. Особливості філософії українського Відродження.
9. Проблема співвідношення Бога і світу, Бога і людини та людини і суспільства у філософії представників Києво-Могилянської академії.
10. Філософія Г. С. Сковороди.
11. Українська академічна філософія ХІХ ст.: новий тип філософування.
12. Особливості розвитку української філософії кін. ХІХ – ХХ століть.

Література:

[3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 26, 27, 29, 30]

Практичне заняття №4

Тема: СТРАТЕГІЇ І НАПРЯМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Мета: проводити порівняння вихідних ідей класичної та некласичної філософії; пояснювати провідні тенденції розвитку некласичної філософії із виходом на процеси сучасного життя.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика сучасної світової філософії.
2. Ірраціоналістична філософія.
3. Проблема людини в сучасній світовій філософії. Екзистенціалізм.
4. Позитивізм: основні етапи його розвитку та їх особливості.
5. Психоаналітична філософія: фрейдизм і неофрейдизм.
6. Сучасна релігійна філософія. Неотомізм та християнський еволюціоналізм П. Тейяра де Шардена.
7. Прагматизм.
8. Феноменологія і герменевтика.
9. Структуралізм та постмодернізм.

Література:

[3, 4, 5, 9, 12, 16, 21, 22, 24, 25, 29, 30]

Практичне заняття №5

Тема: ОНТОЛОГІЯ – ПРОБЛЕМА БУТТЯ

Мета: Подати пояснення основних категорій знання та форм буття, розкрити філософське розуміння розвитку матерії, пояснити концепцію розвитку та діалектичні закони розвитку.

Питання для обговорення:

1. Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення.
2. Основні форми буття.
3. Філософське поняття матерії та її атрибути.
4. Діалектика як система принципів, законів, категорій. Альтернативи діалектики.
5. Основні концепції свідомості. Походження свідомості, її соціально-практична суть і основні властивості.
6. Свідомість в структурі психіки. Свідомість і самосвідомість. Душа і дух.
7. Індивідуальна і суспільна свідомість. Структура суспільної свідомості.

Література:

[3, 4, 9, 12, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Практичне заняття №6

Тема 6: СВІДОМІСТЬ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА

Мета: Порівняти основні концепції свідомості. Проаналізувати походження свідомості, її соціально-практичну суть і основні властивості. Розглянути структуру свідомості, свідомість і самосвідомість, особливості душі і духу. Здійснити порівняльний аналіз індивідуальної і суспільної свідомості. Проаналізувати структуру суспільної свідомості.

Питання для обговорення:

1. Основні концепції свідомості.
2. Походження свідомості, її соціально-практична суть і основні властивості.
3. Структура свідомості. Свідомість і самосвідомість. Душа і дух.
4. Індивідуальна і суспільна свідомість. Структура суспільної свідомості.

Література:

[3, 4, 6, 9, 12, 18, 20, 21, 24, 25, 27, 29, 30]

Практичне заняття №7

Тема: ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ. ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ.

Мета: осмислити смислові наголоси поняття пізнання, основні види, рівні та форми пізнання, пояснювати процесуальний характер пізнання в його основних формах та рівнях, розуміти значення методів для якісних характеристик наукового пізнання.

Питання для обговорення:

1. Сутність пізнання. Суб'єкт і об'єкт пізнання.
2. Основні форми і способи пізнання. Види і рівні знання. Знання і віра.
3. Проблема істини в філософії. Основні концепції істини.
4. Наука та її місце в сучасному світі.
5. Емпіричний і теоретичний рівні наукового дослідження, їх методи.
6. Структура наукової теорії
7. Динаміка наукового пізнання (класична, некласична і постнекласична наука).

Література:

[3, 6, 9, 12, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30]

Практичне заняття №8

Тема: ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ – ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ

Мета: Подати основні проблеми людини в філософії, різні концепції розвитку сенсу людського буття. Проаналізувати проблеми історичного походження людини та єдність природнього, соціального і духовного в людині. Здійснити порівняльний аналіз понять «індивід», «індивідуальність», «особистість». Проаналізувати проблеми життя і смерті у філософії та проблеми людської свободи.

Питання для обговорення:

1. Людина як предмет філософії. Основні концепції походження людини.
2. Проблеми історичного походження людини. Єдність природнього, соціального і духовного в людині.
3. Індивід, індивідуальність, особистість.
4. Сенс життя. Проблема життя і смерті у філософії.
5. Проблема людської свободи.

Література:

[3, 4, 6, 9, 12, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 29, 30]

Практичне заняття №9

Тема: СУСПІЛЬСТВО ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ. АКСІОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ.

Мета: Проаналізувати особливості виникнення суспільства його структуру та функції. Розкрити суть основних чинників суспільного розвитку та типології суспільства. Осмислити суть цінностей та ціннісного ставлення до світу як фундаменту культури.

Питання для обговорення:

1. Суспільство, його історичне виникнення і суть.
2. Структура і функції суспільства.
3. Основні чинники суспільного розвитку.
4. Типологія суспільства.
5. Суспільство і особистість.
6. Цінності і ціннісне ставлення до світу як фундамент культури.
7. Поняття культури у філософії. Основні ознаки культури.
8. Культура і творчість. Протиріччя культури.

Література:

[1, 3, 6, 9, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Практичне заняття №10

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ІСТОРИЧНОГО ПРОЦЕСУ

Мета: Знати системну організацію суспільного життя, знаходити в сучасному суспільстві реальні прояви будови та особливостей функціонування духовних процесів, розуміти важливість проблем сучасного розвитку культури для суспільства та розвитку людської особистості.

Питання для обговорення:

1. Філософське осмислення історії та її сенсу.
2. Проблема спрямованості та проблема єдності історичного процесу. Лінійні та циклічні концепції історії.
3. Проблема історичного прогресу.

Література:

[3, 4, 6, 9, 12, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Практичне заняття №11

Тема: СУСПІЛЬНИЙ ПРОГРЕС ТА ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛІСТИКИ

Мета: Проаналізувати суспільний прогрес і глобальні проблеми людства. Знати системну організацію суспільного життя, знаходити в сучасному суспільстві реальні прояви будови та особливостей функціонування духовних процесів, розуміти важливість проблем сучасного розвитку культури для суспільства та розвитку людської особистості.

Питання для обговорення:

1. Суспільний прогрес і глобальні проблеми людства.
2. Глобалізація світу та ідеологія глобалізму.
3. Філософія і майбутнє людства.

Література:

[3, 6, 9, 12, 16, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30]

Практичне заняття №12

Тема: ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ.

Мета: Проаналізувати виникнення філософії політики як особливої галузі знань. З'ясувати специфіку політики як об'єкту і як предмету дослідження та особливості взаємозв'язку об'єкта та суб'єкта дослідження. Визначити відмінність політологічних дисциплін за предметом дослідження та специфічність предметних полів теорій політики. Охарактеризувати особливості загальної (базисної, фундаментальної) теорії політики, а також – макросоціологічної (загальносоціологічної) теорії політики та загальноісторичної теорії політики.

Питання для обговорення:

1. Філософія політики як особлива галузь знань.
2. Філософія політики – складова частина політології як інтегральної комплексної галузі знань.

3. Політика як об'єкт і як предмет дослідження.
4. Відмінність політологічних дисциплін за предметом дослідження.
5. Специфічність предметних полів теорій політики.

Орієнтовна тематика студентських наукових читань:

1. Специфіка і статус філософського осмислення політики.
2. Філософія політики в сучасному глобалізованому світі.
3. Історична еволюція філософії політики як феномена культури та її вплив на зміст ментальних парадигм.
4. Проблема становлення концепції громадянського суспільства в західній та українській соціально-філософській думці.
5. Політична культура: проблеми і суперечності її становлення в Україні.
6. Побудова теоретичних моделей майбутнього розвитку суспільства.
7. Демографічна проблема: соціально-філософський вимір.
8. Особливості розвитку етнічних спільностей.
9. Природа власності: філософський аналіз.
10. Нація як суб'єкт історичного розвитку.
11. Українська національна культура в контексті надбань світової цивілізації.
12. Сучасний світ крізь призму загальнолюдських цінностей.
13. Науково-технічна революція і проблеми людського існування.
14. Людина як творіння і творець культури.
15. Політика як форма суспільної свідомості.
16. Потреби, інтереси та цінності особистісного розвитку.
17. Поняття громадянського суспільства та проблеми його становлення в Україні.
18. Україна в контексті глобалізації.
19. Цінності як визначальні характеристики людського буття.
20. Аксиологічний аспект теорії природного права.
21. Модель політика: філософський аналіз.
22. Політика та цивілізоване людство.
23. Позитивістська концепція права.
24. Філософія особистих рішень політика.
25. Національна ідентичність в умовах глобалізації.

Література:

[2, 3, 6, 9, 12, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30]

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

КПЗ дозволяє студентам опанувати необхідні практичні навички при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою КПЗу.

Метою виконання КПЗу є: закріплення, поглиблення і узагальнення знань, отриманих студентами під час набуття теоретичних і практичних навичок і їхнього використання у своїй професійній діяльності. При виконанні КПЗу студент повинен продемонструвати вміння всфері науково-дослідної діяльності, роботи з готовими матеріалами, вміння творчого й оригінального вирішення постановлених завдань.

КПЗ виконується самостійно кожним студентом на основі опрацьованої літератури. КПЗ оформляється у відповідності до встановлених вимог.

КПЗ повинен містити наступні розділи:

1. Титульний аркуш містить:

- назву університету;
- назву кафедри;

- назву навчальної дисципліни;
- номер академічної групи;
- дату подачі КПЗу викладачеві на перевірку - день, місяць, рік.

2.Зміст.

3.Вступ. Вступ розкриває сутність, стан наукового завдання і його значення. Тут же вказують мету й завдання дослідження.

4.Основна частина. Розкриває наукове дослідження і відповідає обраній темі, вступу й висновкам роботи.

5.Висновки. У висновках вказують результати, отримані при проведенні дослідження, пропозиції або рекомендації щодо вирішення поставленого завдання відповідно до результатів дослідження.

6.Список літератури. Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків. Оформлення відбувається в такому порядку:

- нормативно-правові акти (Конституція України, Закони, ГОСТ, ДСТУ й т.д.);
- використана література (у т. ч. періодична);
- література на іноземних мовах;
- Інтернет джерела з обов'язковою позначкою, яка інформація міститься на цьому сайті (порталі). Не припустиме посилання пошуків на сайти.

7.Вимоги до оформлення. Шрифт Times New Roman, 14, полуторний інтервал; поля: верхнє й нижнє – 20 мм, ліве - 25 мм, праве - 15 мм.

Варіанти КПЗ з дисципліни «ФІЛОСОФІЯ»

Взірець варіанту КПЗу

1. Поясніть, у чому полягає обмеженість визначення матерії П. Гольбаха: «Матерія є все, що діє на наші органи чуттів». Поясніть зв'язок простору і часу з матерією, яка рухається, застосовуючи теорію А. Ейнштейна. Схематично зобразіть структурну будову матеріального світу.
2. Підготуйте філософське есе на тему «Історична зумовленість людської свідомості». Зверніться за прикладами до українського фольклору, літератури.

7. Самостійна робота

№ п/п	Тематика
1	Тема 1. Філософія як соціокультурний феномен
2	Тема 2. Сутність філософії та особливості західного та східного типу філософування.
3	Тема 3. Основні етапи розвитку філософської думки.
4	Тема 4. Стратегії і напрямки сучасної філософії.
5	Тема 5. Онтологія як філософське вчення про буття.
6	Тема 6. Свідомість як філософська проблема.
7	Тема 7. Теорія пізнання. Філософія і методологія науки.
8	Тема 8. Філософська антропологія – проблема людини у філософії.
9	Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу. Аксиологія. Філософія культури.
10	Тема 10. Філософське осмислення історичного процесу.
11	Тема 11. Суспільний прогрес та філософські проблеми глобалісти.
12	Тема 12. Філософія політики.

8. Тренінг з дисципліни

Навчальний тренінг: вимоги та умови проведення

Тренінг є ретельно спланованим процесом надання чи поповнення знань, відпрацювання умінь і навичок, зміни чи оновлення певних ставлень, поглядів і переконань. Тренінг орієнтований на запитання та пошук.

Візрець тренінгу:

«Ціледосягнення. Філософія переможців».

Тренінг проводиться для тих, кому важливо навчитися жити якісно і результативно, бути наповненим енергією, активним і радісним; про те, як отримувати задоволення в процесі досягнення своїх цілей і життя, як стати Автором свого життя, долі, щастя, успіхів та досягнень!

Мета:

- Визначитись, чого реально хочеться від життя, позначити мрії та цілі, вибудувати пріоритети.
- Розробити практичний план досягнення намічених цілей.
- Озброїтись вірою в себе, у свій успіх.
- Дізнатися психологічні механізми розвитку мотивації досягнення і самоконтролю.

Цільова аудиторія:

- Молоді, активні, амбітні, цілеспрямовані юнаки і дівчата.
- Хто мріє і хоче здійснити свої мрії.
- Хто ставить перед собою цілі і має намір обов'язково їх досягнути.
- Кому важливо прожити життя яскраво, красиво, осмислено і успішно.
- Хто не хоче витратити дорогоцінний час.
- Хто хоче бути успішним, щасливим і корисним.

На тренінгу будемо:

- Пізнавати себе, свої мрії, цілі, таланти, свою унікальність і призначення в житті.
- Мріяти, планувати, визначати цілі, вчитися їх досягати.
- Шукати і знаходити в собі ресурси і потенціал для досягнення всіх поставлених цілей.
- Позначати завдання і цілі на найближчий рік, п'ять і десять років.

Програма тренінгу.

1. Що таке ціль? Чим мрія відрізняється від цілі?
2. Як знайти своє покликання й призначення у житті?
3. Як дізнатися, чого хочеш і визначити для себе цілі?
4. Закони ціледосягнення - які цілі досягаються, а які ні?
5. Правила правильної постановки цілей.
6. Як досягати своїх цілей, а не чужих?
7. Що нам заважає досягати цілей?
8. Основні принципи ціледосягнення - алгоритм досягнення цілей, етапи.
9. Мотивація досягнення – чому твоя ціль повинна стати дійсністю!
10. Як запрограмувати себе на успіх?
11. Як вибудувати життєві пріоритети.
12. Ефективні прийоми самоконтролю і самомотивації.
13. Скільки повинно бути цілей? Управління цілями.
14. Як все встигати, розвиватися одночасно в декількох напрямках і досягати цілей. Управління собою і часом.
15. Основні ресурси для досягнення цілей, як зробити так щоб оточення і Всесвіт сприяли тобі.

Учасникам тренінг допоможе:

- Стати більш впевненими в собі, знайти своє покликання і ціль в житті.
- Визначитися з мріями, бажаннями, розставити пріоритети.

- Реально уявити і позначити для себе шляхи досягнення поставлених цілей.
- Озброїтися позитивною мотивацією і волею на шляху до успіху.
- Зробити найскладніше – перші кроки до досягнення поставленої мети.

Джерело: <http://in.ck.ua/ua/navchannya/trening-ciledosyagnennya-filosofiya-peremozhciv>

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «ФІЛОСОФІЯ» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- оцінювання результатів КПЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «ФІЛОСОФІЯ» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Усне опитування під час заняття (6 тем по 10 балів = 60 балів) 2. Письмова робота = 40 балів.	1. Усне опитування під час заняття (6 тем по 10 балів = 60 балів) 2. Письмова робота = 40 балів	1. Написання КПЗ, яке включає вибір теми, складання плану роботи та її написання = 70 балів. 2. Тренінги = 20 балів 3. Захист КПЗ = 30 балів	1. Відповідь на два запитання, кожне з яких = 40 балів, а у підсумку = 80 балів 2. Розв'язання 10 тестів по 2 бали кожний = 20 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

	Найменування	Номер теми
1.	Філософія: навч. пос. / Гончарук Т. В., Шумка М. Л., Джугла Н. В. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 416 с.	1.-10
2.	Мультимедійні засоби	1.-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: підручн. для вищ. навч. закл. Вид. 4-те, випр. та доп. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 552 с.
2. Бадью А. Похвала політиці (Бесіди з Од Ланслен). Статті та виступи. / пер. з фр. А. Репи. Львів: Видавництво Анетти Антоненко; Київ: Ніка–Центр, 2019. 224 с.
3. Батлер-Боудон Т. 50 видатних творів. Філософія / пер. з англ. Романа Клочка. Київ : Видавнича група КМ Букс, 2019. 480 с.
4. Баумейстер Андрій. Вступ до філософських студій, або Інтелектуальні подорожі до країни філософії:наук. посіб. К.:Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. 238 с.
5. Бжезинський З. Велика шахівниця (Американська першість та її геостратегічні імперативи). Київ: Фабула, 2019. 288 с.
6. Бичко І., Табачковський В., Бичко А., Ярошовець В. Філософія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
7. Кралюк П. Історія філософії України. Київ: КНТ, 2017. 652 с.
8. Мак'явеллі Н. Державець. Київ : Фоліо. 2019. 121 с.
9. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. Філософія. /пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. 544 с.
10. Марк Аврелій. Наодинці з собою. Львів: Апріорі, 2019. 180 с.
11. Марк Туллій Ціцерон. Про закони. Про державу. Про природу богів. Львів : Апріорі, 2020. 392 с.
12. Нікітін Л. Вступ до філософії: навчально-методичний посібник. 3-є вид. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 256 с.
13. Северин Боецій. Розрада від філософії. Львів: Апріорі, 2020. 208 с.
14. Сковорода Григорій. Байки харківські. Terra Incognita. 2019. 108 с.
15. Тімоті Снайдер, Тоні Джадт. Роздуми про двадцяте століття. Київ : Човен, 2019. 384 с.
16. Френсіс Фукуяма Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат, 2019. 608 с.
17. Френсіс Фукуяма. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. Київ : Наш формат, 2018. 576 с.
18. Фромм Е. Втеча від свободи / пер. з англ. М. Яковлева. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.
19. Фромм Е. Мати або бути? / пер. з англ. Г. Яновської. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. 304 с.
20. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. 3-є видання, виправ. і доповн. Київ: КНТ, 2019. 394 с.
21. Ansgar Allen, Roy Goddard, Education and Philosophy: An Introduction, SAGE Publications Ltd; First edition, 2017, 240 с.

22. Anthony Clifford Grayling, *The History of Philosophy*, Viking, 2019, 704 c.
23. Colin Bird, *An introduction to political philosophy*, Cambridge University Press, 2019, 368 c.
24. George Matthews, Christina Hendricks, *Introduction to Philosophy: Ethics*, Rebus Community, 2019, 113 c.
25. Ken Akiba, *The Philosophy Major's Introduction to Philosophy, Concepts and Distinctions*, Taylor and Francis, August 2020, 208 c.
26. Khalifa A Alfadhel, *The right to democracy in international law: between procedure, substance and the philosophy of John Rawls*, Routledge, 2017, 107 c.
27. Noah Lemos, *An Introduction to the Theory of Knowledge*, Cambridge Introductions to Philosophy, Textbook, Cambridge University Press, 2020, 288 c.
28. Roger Scruton, *A Political Philosophy: Arguments for Conservatism*, Bloomsbury, 2019, 224 c.
29. Scott Soames, *The World Philosophy Made: From Plato to the Digital Age*, Princeton University Press, 2019, 464 c.
30. Timothy Williamson, *Philosophical Method: A Very Short Introduction*, Oxford University Press, 2020. 160 c.